

Krzeszów, kościół pod wezwaniem Świętego Józefa

autor: Danuta Chałat (Program Drogi Baroku, www.drogibaroku.org)

Kościół pod wezwaniem Świętego Józefa w Krzeszowie został wzniesiony w latach 1690–1696 z fundacji krzeszowskiego opata Bernharda Rosy na potrzeby założonego przez niego w 1669 roku Bractwa Świętego Józefa.

Obecną barokową budowlę typu emporowo-halowego zbudowano na miejscu gotyckiej świątyni pod wezwaniem Świętego Andrzeja w 400. rocznicę założenia opactwa Cystersów w Krzeszowie. Budowniczym kościoła Świętego Józefa był klasztorny architekt, Martin Urban, ale po katastrofie budowlanej z 1693 roku, w wyniku której runęły już nigdy nieodbudowane dwie wieże fasady, zastąpił go nadworny architekt wrocławskiego biskupa, Michael Klein z Nisy. Dekoracja freskowa wnętrza oraz malowane antependia w ołtarzach kaplic bocznych kościoła powstały w latach 1693–1698.

Na szczególną uwagę zasługuje niepowtarzalna aranżacja przestrzenna wnętrza świątyni. Zrezygnowano tutaj z tradycyjnego umieszczenia okien w kaplicach bocznych na rzecz lepszego doświetlenia wnętrza wskutek umieszczenia otworów okiennych w dwóch rzędach w najwyższej partii kościoła. Dzięki takiemu rozwiązaniu architektonicznemu stworzono miejsce dla monumentalnego malarstwa freskowego autorstwa Michaela Willmanna, które stało się dominującym elementem wystroju świątyni. Z kolei dzięki odstąpieniu od tradycyjnego od średniowiecza usytuowania kościoła na osi wschód–zachód na rzecz prezbiterium skierowanego na północ malarstwo freskowe uzyskało najlepsze warunki oświetleniowe w ciągu dnia.

W tym niezwykłym wnętrzu pozostałe elementy wyposażenia zostały zredukowane do niezbędnego minimum, charakteryzuje je jednak wysoka klasa artystyczna oraz doskonała harmonia z malarstwem. Niskie rokokowe retabulum ołtarzowe z 1775 roku autorstwa Josepha Antona Lachela ze wcześniejszym tabernakulum (Georg Schrötter, 1677) zostało tak zaprojektowane, by nie zasłaniać monumentalnych malowideł freskowych Willmanna na ścianach prezbiterium, podobnie jak organy na emporze muzycznej po południowej stronie świątyni. Innymi zasługującymi na uwagę elementami wyposażenia kościoła są: znakomita ambona o harmonizującej z freskowymi malowidłami błękitnej kolorystyce, wykonana przez nieznanego wrocławskiego rzeźbiarza około 1700 roku, oraz dwa obrazy klasztorного malarza Martina Leistritza Biczowanie i Wydanie Chrystusa Żydom z około 1682 roku na emporze muzycznej.